

Maat ovat lapsiamme – Saamelaisten kotiseutualueen luonnossa liikkujan etiketti

Huomioi Euroopan ainoa alkuperäiskansa ja liiku vastuullisesti luonnossa saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaisille ja heidän perinteisten elinkeinojen harjoittamiselle elinehto on ollut kautta aikojen luonnon kestävä käyttö. Luonto ja maa ovat olleet saamelaisten elättäjä. Kalastuksessa ja metsästyksessä ei perinteisesti ole käytetty sellaisia menetelmiä ja pyyntiaikoja, jotka aiheuttavat olennaisia muutoksia kala- tai riistakannassa. Maankäyttöön liittyvät elinkeinot muodostavat materiaalsen pohjan saamelaisten kulttuurille ja identiteetille ja ylläpitävät saamelaisten kotiseutualueen elinvoimaisuutta, saamen kieltä, perinteistä tietoa, luontosuhdetta, saamelaiskulttuurin yhteisöllisyyttä ja saamenkäsityötä.

Saamelaiset ovat Euroopan unionin alueen ainoa alkuperäiskansa. Saamelaisten alkuperäiskansa-asema on vahvistettu Suomen perustuslaissa vuonna 1995. Saamelaisessa käsitemaailmassa ei ihmistä, luontoa ja kieltä eroteta toisistaan. Saamelaisten perinteistä asuma-aluetta Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Venäjällä kutsutaan Saamenmaaksi.

Saamen kieliä tunnetaan yhteensä kymmenen, joista yhdeksää puhutaan edelleen Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän alueilla. Suomessa niistä puhutaan kolmea: inarinsaamea,

koltansaamea ja pohjoissaamea.

Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat poronhoito, kalastus, metsästys, luonnontuotteiden keräily ja saamenkäsityöt sekä niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot. Perinteiset elinkeinot ovat saamelaiskulttuurin pohja.

Suomessa on laissa määritelty saamelaisten kotiseutualue, johon kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnasta Lapin paliskunnan alue. Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan.

Olet lämpimästi tervetullut saamelaisten kotiseutualueelle. Haluamme kertoa sinulle, miten voit luonnossa kulkiessasi huomioida saamelaisille tärkeitä asioita.

Kunnioita saamelaista kulttuuriympäristöä

Erämaat eivät ole koskemattomia, vaan ne ovat saamelaisten kotiseutua, perinteisten elinkeinojen ja saamelaisyhteisöjen arkipäivän kulttuuriympäristöä.

Saamelainen kulttuuriympäristö muodostuu näkyvästä ja näkymättömästä

- Näkyvää on rakennusperintö, muinaisjäännökset ja saamelaiselinkeinojen synnyttämät perinnemaisemat (siida.fi).
- Perimätieto antaa maisemalle merkityksen ja siirtyy sukupolvien ketjussa kertomuksina, paikanniminä ja perinteisenä saamelaismusiikkina: joikuna, livđenä ja leu'ddina.
- Joiku eli luohiti on pohjoissaamelaista, livđe inarinsaamelaista ja leu'dd koltasaamelaista

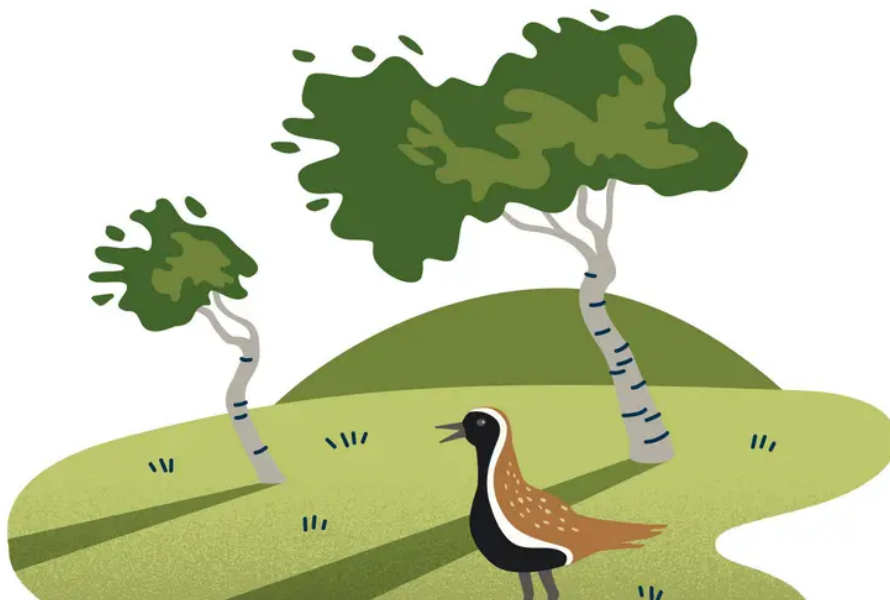
Kunnioita saamelaista kulttuuriympäristöä

- Huomioi saamelaisten pyhät paikat ja noudata hyviä käyttäytymistapoja.
- Esimerkiksi Inarin Ukonsaareen eli Ukkoon voi tutustua järveltä saarelle nousematta ja kunnioittaa tällä tavalla pyhää paikkaa.
- Älä vahingoita kulttuuriympäristöä ja siellä sijaitsevia kulttuuriperintökohteita – saa katsoa mutta ei kajota.
- Älä pidä kulttuuriympäristöä vieraskirjana kirjoittamalla seiniin, maahan tai muodostamalla kivistä sanoja tai kasoja.
- Anna kivien, rakenteiden ja vanhojen reittimerkintöjen olla sijoillaan.
 - [Retkeile saamelaisten pyhiä paikkoja kunnioittaen](#)

Huomioi kotirauha ja paikallisten erityisoikeudet

- Kotirauha koskee kotia, pihaa ja pihapiirin poroaitausta. Kotirauha suojaa myös poro- ja kalastuskämppeä, lomamökkiä, yksityisen omistamaa laavua ja kotaa piha-alueineen, joiden yksityisyyttä tulee kunnioittaa.
- Paikallisilla voi olla erityisoikeuksia, jotka saattavat poiketa omista oikeuksistasi. Paikallisilla on usein hyvä perusteltu syy laajemmille oikeuksille, jotka koskevat mm. maastoliikennettä, kalastusta ja metsästystä.
- Noudata yleisellä paikalla valokuvatessasi hyviä tapoja. Pyydä lupa, jos haluat kuvata henkilöä.

Älä muuta maisemaa toiminnallasi tai jätä jälkeä vierailustasi!

Vaali herkkää, arktista luontoa

Pyydä ja kerää luonnonantimia, kuten metsästys-, kalastus- ja marjasaaliita sekä muita luonnontuotteita vain sen verran kuin tarvitset

- Noudata kalastus- ja metsästyslakia, niihin liittyviä ohjeita, saaliskiintiöitä sekä hyviä tapoja (eraluvat.fi).
- Kunnioita paikallisia perinteitä ja pyyntikulttuuria sekä saalista (eraluvat.fi).
- Noudata kalastukseen liittyviä desinfiointiohjeita lohiloisen leviämisen estämiseksi (ruokavirasto.fi).

Suosi olemassa olevia polkuja ja reittejä

- Pysymällä poluilla vältät eläinten tarpeetonta häiritsemistä ja mahdollistat niille riittävän pakoetäisyyden ja pesimärauhan.
- Älä tallaa kasveja.
- Älä tee uusia polkuja ja muuta saamelaista kulttuurimaisemaa.
- Noudata maastoliikennelupien ehtoja ja pysy reiteillä (eraluvat.fi).

Pidetään pohjoisen vedet kirkkaina

- Suojele arktisia erämaavesistöjä liiallisilta häiriöiltä, esimerkiksi välttämällä uimista pienissä tunturijärvissä.
- Kaltiot ovat luonnossa liikkuville tärkeitä [vedenottopaikkoja](#).
- Älä tiskaa tai peseydy suoraan vesistössä tai sen lähellä, imeytä vesi tiskauksen jälkeen maahan tarpeeksi kauas vesistöstä.
- Biohajoavatkin pesuaineet voivat ennen hajoamistaan ehtiä aiheuttaa harmia.
- Jos käymälää ei ole käytettävissä, tee tarpeesi riittävän kaukana vesistöstä ja peitä jätöksesi. Älä jätä vessapaperia tuulen vietäväksi vaan peitä se.

Tulenteko

- Suosi retkikeitintä ja osoitettuja tulentekopaikkoja. Puuttomilla tunturiylängöillä tulee olla tulentekotarvikkeet mukana.
- Älä revi tuohta tai katko risuja elävistä puista.

Tutustu etukäteen vierailu- ja retkeilykohteisiin ja noudata alueen ohjeita, sääntöjä ja hyviä tapoja.

Pidä lemmikkisi kytkettynä – Olette lemmikkisi kanssa vieraina toisten kotona

Koira on pääsääntöisesti pidettävä kytkettynä kaikkialla muualla paitsi omalla pihalla ja koirapuistoissa. Luonnonsuojelualueilla lemmikkien tulee olla aina kytkettyinä. Vain poro- ja metsästyskoirat sekä virkatöissä olevat koirat saavat olla työssään ilman hihnaa.

Huolehdi, ettei koirasi pääse irti

- Irrallaan olevat koirat voivat aiheuttaa vahinkoa eläimille ja häiritä esimerkiksi pesintää karkottaen emon, keskeyttäen haudonnan tai poikasista huolehtimisen.
- Huolehdi, ettei metsästyskoirasi hätyytä poroja tai pääse poroitauksiin eikä aiheuta häiriötä muillekaan eläimille.
- Omistaja on aina korvausvelvollinen lemmikin aiheuttamista vahingoista. Esimerkiksi poroille aiheutuneet vahingot voivat olla huomattavia.
- Paras keino vahinkojen ehkäisemiseksi on noudattaa koirien kiinnipitoa koskevaa lainsäädäntöä (paliskunnat.fi).
- Metsästyskoiran koulutukseen tarvitset maanomistajan luvan.

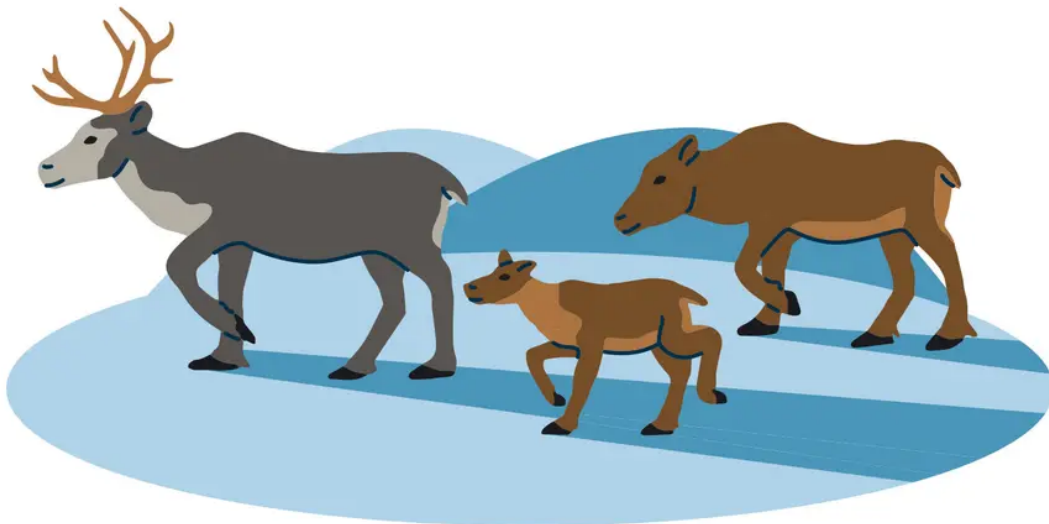
Älä lähesty poroja koiran kanssa

- Poro pitää koira petoeläimenä ja pelkää sitä. Koira voi näännyttää ja jopa tappaa poron.
- Irrallaan oleva koira voi hajottaa porotokan tai ajaa sen väärälle laidunalueelle ja aiheuttaa poronhoitajille ylimääräistä työtä ja kuluja.
- Koira voi säikäyttää tiineen vaatimen aiheuttaen sille keskenmenon ja vasan kuoleman, vaikka koira olisi vain innostunut poroista.

Huolehdi myös koirasi hyvinvoinnista

- Irti päässyt koira voi eksyä vieraassa ympäristössä, pudota jäihin tai muuten vahingoittua.
- Uudessa ympäristössä kilttikin koira voi toimia tavallisesta poiketen ja aiheuttaa suurta vahinkoa.

Tutustu ([Järjestyslain finlex.fi](https://finlex.fi/ajankohtainen/saadokset/jarjestyslaki)), [Metsästyslain \(finlex.fi\)](https://finlex.fi/ajankohtainen/saadokset/metsastuslaki) ja [Poronhoitolain \(finlex.fi\)](https://finlex.fi/ajankohtainen/saadokset/poronhoitolaki) säädöksiin.

Huomioi porot ja poronhoito – Luonto on porojen ja poronhoitajan koti

Poro on saamelaiskulttuurin yksi perusta ja poronhoidolla on pitkät perinteet ja yhä suuri yhteisöllinen ja kulttuurinen merkitys

- Voit nähdä poroja asutusten lähellä, metsissä ja tuntureilla.
- Voit kohdata poronhoitajia työssään paliskuntansa alueella.
 - [Retkeily poronhoitoalueella](#)

Anna poroille laidunrauha. Älä pelottele poroja.

- Älä lähesty poroja, vaan anna niiden olla rauhassa.
- Lähelle pyrkivä ihminen saattaa aiheuttaa porolle stressiä, joka erityisesti ankarissa talvioloissa ja keväällä voi olla kantaville vaatimille kohtalokasta.
- Poroja ei saa juoksuttaa.
- Kulje poroaidan läpi veräjän kohdalta ja sulje veräjä jälkeesi, jos se oli kiinni. Jos veräjää ei ole kohtuullisen matkan päässä, alita aita. Jos irrotat poroaidan naruja, sido ne kunnolla takaisin paikoilleen. Älä kiiku aidan yli, jottei aita rikkoonnu tai madallu.

Anna poronhoitajille työrauha

- Jos joudut poronhoitajien kuljettaman porotokan keskelle, pysy paikallasi, kunnes tokka on mennyt ohi.
- Jos näet poronhoitajien kuljettaman tokan lähestyvän, älä pysähdy, vaan jatka matkaa pois päin tokasta ja sen menosuunnasta.
- Poroerotuksiin tai vasanmerkityksiin ei pidä mennä ilman lupaa. Vieraiden meno erotus- ja vasanmerkitysaitauksiin voi aiheuttaa vaaratilanteita poroille, poronhoitajille ja vierailijoille.

Asutusten lähistön aitauksissakaan porot eivät ole matkailijoita varten

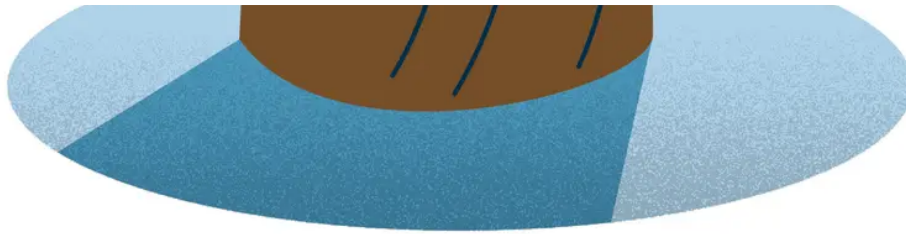
Poroja ja poroaitauksia ei saa lähestyä ilman poronomistajan lupaa.

Älä häiritse poroja valokuvatessasi

- Jos haluat kuvata, kuvaa riittävän kaukaa. Jos eläin reagoi sinuun, olet liian lähellä.
- Erityisesti dronet pelottavat poroja.

****Luontaiselinkeino on herkkä häiriöille. Pieneltä tuntuvalta asialla voi olla suuret vaikutukset poroille ja elinkeinolle. Kunnioitathan pohjoisen kyllä elävinä pitävää vanhaa ja tärkeää elinkeinoa. ****

Suosi aitoja ja paikallisia palveluja

Saamelaiskulttuuriin kuuluvat perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot, myös pienimuotoinen matkailutoiminta.

Hanki vastuullisia ja eettisesti kestäviä paikallisia tuotteita ja palveluja

Vastuullisen paikallisen oppaan avulla näet ja koet enemmän ja tutustut alueen kulttuuriin.

Osta vastuullisia ja eettisiä, paikallisista raaka-aineista valmistettuja matkamuistoja ja muita tuotteita

Sámi Duodji –merkki takaa ostajalle, että tuote on saamelaisen käsityöntekijän tekemä. Se kertoo, että tuote on tehty perinteisistä materiaaleista ja tuotteen lähtökohtana on perinteinen saamelainen kulttuuri, käsityö ja muotoilu (samiduodji.com), (samitrademarks.com).

Paikallisten vastuullisesti tuottamat palvelut (poro-, kalastus-, luontomatkailu- ja matkamuistotuotteet) sekä paikallinen ruoka- ja käsityökulttuuri tukevat alueen elinvoimaisuutta ja paikalliskulttuuria.

Hyödynnä tarvittaessa paikallisten tarjoamia autonsiirtopalveluja.

Ole vastuullinen viestijä! Älä jaa etiketin, alueen säädösten tai hyvien tapojen vastaisia kuvia tai gps-jälkiä sosiaalisessa mediassa (samediggi.fi).

[Juliste aiheesta](#) metsa.fi

Tietoa palvelusta

Ajankohtaista

Yhteydenotot ja palaute

Yleiset käyttöehdot

Saavutettavuusseloste

Tietosuojaseloste

Evästeasetukset

© Metsähallitus 2025